



Datum
2019-12-20
Adress
Rönbladsgatan 1 B
Diarienummer
GRF-2019-22067

Yttrande

Till
Stadskontoret

Remiss angående Motion av John Eklöf (M) om åtgärdspaket för ordning och reda i Malmös skolor STK-2019-1217

Grundskolenämnden beslutar att lämna följande yttrande:

Sammanfattning

Grundskolenämnden har fått i uppdrag av kommunstyrelsen att lämna ett yttrande gällande en motion av John Eklöf (M) om åtgärdspaket för ordning och reda i Malmös skolor. Grundskolenämnden bedömer att grundskoleförvaltningen har befintliga rutiner för de områden motionen behandlar och att det inte i övrigt finns anledning att vidta ytterligare åtgärder.

Yttrande

John Eklöf (M) föreslår i en motion att kommunfullmäktige ska besluta om ett åtgärdspaket för ordning och reda i Malmös skolor. I motionen anges att intentionen med åtgärdspaketet är att det ska råda nolltolerans mot ordningsstörningar, våld, hot, kränkande behandling och sexuella trakasserier på skolorna. Genom motionen föreslås att kommunfullmäktige beslutar:

- att uppdra åt grundskolenämnden att återkomma med förslag om nya rutiner som tydliggör vilka regler som gäller i skolan,
- att uppdra åt grundskolenämnden att omplacera de rektorer som återkommande och konsekvent missar att nå utsatta kunskapsmål, till annan typ av befattning,
- att uppdra åt kommunstyrelsen att tillsammans med skolnämnderna genomföra en extern granskning avseende arbetsmiljön i skolan,
- att uppdra åt kommunstyrelsen att i samråd med skolnämnderna ta fram tydliga riktlinjer för att stoppa förekomsten av sexuella trakasserier i Malmö stads skolor,
- att uppdra åt grundskolenämnden att tillse att anmälningsplikten vid kränkande behandling, sexuella trakasserier samt annan brottslighet tillämpas på alla stadens skolor,

- att uppdra åt grundskolenämnden att återkomma med åtgärder för hur grundskoleförvaltningen ska kunna ta ett övergripande ansvar för att allt våld på den kommunala skolan anmäls,
- att uppdra åt grundskolenämnden att återkomma med åtgärder gentemot skolor som inte polisanmäler brott inom 24 timmar efter det inträffat,
- att uppdra åt kommunstyrelsen att tillsammans med skolnämnderna återkomma med förslag kring hur föräldraansvaret kan stärkas,
- att uppdra åt grundskolenämnden att ta fram nya rutiner kring hur användandet av disciplinära åtgärder enligt skollagen kan stärkas på samtliga skolor,
- att uppdra åt grundskolenämnden att tillämpa principen att den elev som grovt kränker en annan elev eller utför annan typ av otillåten handling alltid ska tvingas byta skola,
- att uppdra åt grundskoleförvaltningen verka för en rekrytering av personer med erfarenhet av fältarbete, vars uppgift är att genomföra trygghetsvandringar på skolor med ordningsstörningar,
- att uppdra åt grundskolenämnden att återkomma med förslag kring hur värdegrundsundervisning för elever kan införas på samtliga skolor,
- att uppdra till kommunstyrelsen att i samråd med skolnämnderna och servicenämnden göra en översyn avseende otrygga platser i våra skolor.

Arbetsmiljön i Malmö stads grundskolor följs upp på olika sätt. Grundskoleförvaltningen har en gemensam modell för det systematiska arbetsmiljöarbetet, Årshjulet för SAM. Målet med modellen är att skapa en trygg och sund arbetsplats samt skola med arbetsro och studiero där både medarbetare och elever mår bra, trivs och har möjlighet att utvecklas och lära. Med ett gemensamt och tydligt arbetssätt kan förvaltningen lättare förebygga ohälsa och olycksfall på arbetsplatsen och uppfylla de krav som finns inom ramen för SAM. Huvudmannen är som arbetsgivare ytterst ansvarig för arbetsmiljön men varje rektor ansvarar för att arbetet bedrivs på sin skola. I det systematiska arbetsmiljöarbetet ingår att årligen undersöka arbetsmiljön, identifiera riskfaktorer, riskbedöma dessa och därefter utforma en handlingsplan med åtgärder. Arbetet innebär bl.a. att undersöka på vilka platser, vid vilka situationer samt tidpunkter hot och våld kan uppkomma. För undersökningen kan skolorna använda t.ex. elevenkäter, trygghetsvandringar och skyddsronder. Rektor ansvarar för att bedöma vilka behov som finns på sin skola och vidta nödvändiga åtgärder t.ex. att tillföra ytterligare funktioner vad gäller trygghets- och säkerhetsarbetet. Stöd i den fysiska planeringen ges av enheten för lokalplanering och för normpåverkande åtgärder ges stöd av Pedagogisk inspiration Malmö (PI) eller psykologenheten. I budget för 2020 ligger det ett uppdrag om att utreda vilka åtgärder som behövs för att göra fler skolgårdar till trygga och gröna samlingsplatser. Det pågår även ett strategiskt arbete mellan grundskoleförvaltningen och stadsfastigheter med målsättningen att minska skadegörelse och öka tryggheten.

Arbetsmiljöverket är tillsynsmyndighet över grundskoleförvaltningen i frågor som rör arbetsmiljö. För ca fem år sedan genomförde Arbetsmiljöverket en nationell tillsyn av svensk skola, där ett tjugotal av Malmö stads grundskolor granskades. Inspektionen omfattade bl.a. arbetsbelastning, hot och våld, ventilation och buller. Samtliga krav ställda till grundskoleförvaltningen ansågs uppfyllda och Arbetsmiljöverket avslutade ärendet år 2016.

Vad gäller åtgärder kopplat till medarbetares bristande prestationer har grundskoleförvaltningen rutiner och riktlinjer för sådan situation, oavsett befattning. Medarbetares prestationer kopplade till målen följs årligen upp i samband med medarbetarsamtal. Vid upprepade brister finns möjlighet till klagörande samtal eller disciplinära åtgärder i form av t.ex. skriftliga varningar. Om tidigare åtgärder inte haft effekt kan det finnas skäl för omplacering. Omplacering likställs arbetsrättsligt med skiljande från tjänst, dvs. att arbetsgivaren måste påvisa saklig grund för sitt agerande. För att kunna påvisa bristande prestationer krävs att medarbetaren har haft tydliga mål att förhålla sig till.

Grundskolenämnden bedömer därför att det inte finns behov av att göra en extern granskning av arbetsmiljön, en särskild översyn i skolmiljöerna eller verka särskilt för rekrytering av personer med erfarenhet av fältarbete. Möjlighet till omplacering av personal finns genom befintligt regelverk, men kräver att det föreligger saklig grund.

Utbildningen i grundskolan ska utformas på ett sätt så att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero. Ordningsregler ska finnas för varje skolenhet och ska utarbetas under medverkan av eleverna. Samarbete och information mellan skola och hem är viktiga inslag i skolans uppdrag. Intern rekommendation i grundskoleförvaltningen är därför att arbetet kring ordningsregler och värdegrund bör tas fram tillsammans med elever, medarbetare och vårdnadshavare samt att det bör framgå vilka konsekvenser det får om dessa bryts. Grundskolenämnden är av uppfattningen att samspelet mellan föräldrar och skola är viktig och kommer därför under året att se över om det finns behov av att ha ytterligare kommungemensamma processer som syftar till att stärka dialogen mellan skola och vårdnadshavare. Om det uppmärksammas att vårdnadshavare brister i sitt ansvar för sitt barns skolgång ska skolpersonal agera.

Beslut om att vidta disciplinära åtgärder fattas av rektor eller lärare. Som ett stöd till skolorna i hur disciplinära åtgärder får användas har bl.a. en rutin, en s.k. åtgärdstrappa, tagits fram. Åtgärdstrappan kan användas för enstaka händelser, när ett ordningsstörande uppträdande fortsätter och vid hanteringen av akuta eller allvarliga händelser. Grundskolenämnden bedömer att skolpersonal utifrån befintliga rutiner ges förutsättningar att kunna fatta beslut om när och hur disciplinära åtgärder kan vidtas.

Det finns inte något formellt hinder att polisanmäla misstankar om brott i skolans verksamhet. Justitieombudsmannen (JO) har dock i beslut uttalat att en skola bör vara återhållsam med att göra en polisanmälan mot barn i de yngsta elevgrupperna eftersom sådana anmälningar normalt inte kan bli föremål för någon utredning från polisens sida (jfr JO:s beslut den 23 juni 1998, dnr 352-1998, och beslut den 5 november 2007, dnr 4418-2006.) Vidare har JO anført att för att ta ställning till om en polisanmälan mot en elev är nödvändig måste skolan göra en noggrann bedömning i det enskilda fallet. Vid bedömningen ska hänsyn tas till barnets bästa (jfr JO:s beslut den 12 juni 2018, dnr 2211-2017). Grundskoleförvaltningen har utifrån JO:s beslut utarbetat ett stöd till skolorna för hur de ska agera vid misstanke om brott. Utgångspunkten är att misstänkta brott ska polisanmälas, dock får varje tillfälle bedömas enskilt. Vid brott som är begångna av en elev som är under 15 år, och då särskilt den som är under 12 år, ska skolan vara restriktiv med polisanmälan. Vid oro kring barns hälsa och utveckling görs en anmälan till socialtjänsten. Brott som alltid ska polisanmälas är misstänkta grövre vålds- och sexualbrott, hatbrott samt narkotikabrott. Vid skadegörelse och inbrott utanför verksamhetstid gör skolenheten polisanmälan för det som blivit stulet och förstört. Grundskolenämnden anser att det är av vikt att skolor agerar skyndsamt vid misstanke om brott, men att befintliga rutiner tillgodoser att detta ska kunna ske. Då beslutet huruvida en polisanmälan ska göras fattas av skolorna bedömer grundskolenämnden att det inte finns anledning att vidta åtgärder mot skolor som landar i bedömningen att inte polisanmäla.

I 10 kap. 30 § andra stycket p. 2 skollagen anges att en kommun får frånga en elevs vårdnadshavares önskemål om skolplacering om det är nödvändigt med hänsyn till övriga elevers trygghet och studiero. Denna bestämmelse möjliggör att flytta en elev till en annan skolenhet mot vårdnadshavares vilja. Av förarbeten framgår att bestämmelsen ska tillämpas med stor försiktighet. Det ska inte finnas något annat sätt att tillförsäkra övriga elever en tillräckligt bra skolmiljö. Dessutom ska möjligheterna att nå det eftersträlvade resultatet genom andra, för den berörde eleven mindre ingripande insatser, ha prövats och bedömts som otillräckliga (se prop. 2009/10:165 s. 379). Grundskolenämnden bedömer därmed att det inte finns en princip för när en elev kan förflyttas då bedömningar alltid måste göras i det enskilda fallet.

Grundskoleförvaltningen har tagit fram en rutin till skolorna för hur personal ska agera när de får kännedom om att en elev upplever sig ha blivit utsatt för kränkande behandling, trakasserier eller sexuella trakasserier. I syfte att underlätta att göra anmälningar har en ny anmälningsblankett och processkarta nyligen tagits fram. Vidare genomför Kvalitets- och utredningsenheten på Avdelning Kvalitet och Myndighet och Normer och värden på PI utbildningar under hösten 2019 där drygt 90 skolledare och annan personal som ansvarar för skolans arbete kring kränkande behandling utbildas. Utbildningen fokuserar bl.a. på

skolornas anmälningsskyldighet, det förebyggande arbetet och åtgärder när kränkande behandling har konstaterats. Inom grundskoleförvaltningen pågår även en satsning i normkritik och arbete mot diskriminering. Genom satsningen har en till två i personalen på varje skola utbildats till processtödjare och har genom detta getts fördjupad normkritisk kompetens samt verktyg för att kunna stödja sin verksamhet i det aktiva arbetet mot diskriminering. Processtödjarna erbjuds löpande kompetensutveckling och det finns möjlighet att genomföra särskilda satsningar på skolorna genom riktat material till processtödjarna. PI ska även stötta skolorna i hur man kan arbeta med värdegrunden i den ordinarie undervisningen.

Vidare ska huvudmannen enligt skollagen se till att det varje år upprättas en plan med en översikt över de åtgärder som behövs för att förebygga och förhindra kränkande behandling av barn och elever. Enligt diskrimineringslagen ska en utbildningsanordnare tillse att arbetet mot diskriminering årligen dokumenteras. Dokumentationen ska innehålla en redogörelse för alla delar av arbetet med aktiva åtgärder, en redogörelse för de åtgärder som vidtas och planeras i syfte att förhindra trakasserier och sexuella trakasserier, samt en redogörelse för hur samverkansskyldigheten med elever och personal fullgörs. Grundskoleförvaltningens rekommendation till skolorna är att en gemensam plan upprättas för arbetet mot diskriminering och kränkande behandling.

Grundskolenämnden bedömer att befintliga riktlinjer och rutiner vad gäller kränkande behandling, trakasserier och sexuella trakasserier är utformade på ett sätt som möter de krav som lagstiftningen uppställer. Vidare bedrivs på olika sätt ett kontinuerligt arbete för att tillse att riktlinjer och rutiner efterlevs.

Mot denna bakgrund anser grundskolenämnden att motionen ska avslås i sin helhet.

Ordförande

.....
Sara Wettergren
.....

Direktör

.....
Anders Malmquist
.....

M och C anmäler reservation och avser inkomma med en gemensam skriftlig reservation.
SD anmäler reservation och avser inkomma med en skriftlig reservation.